

Kurz

RLB37 NOVÁ NÁBOŽENSKÁ HNUTÍ

Mgr. Šárka Vondráčková

podzim 2012

Kontrakultovní a antikultovní hnutí

Ted Patrick

- 1971 - FREECOG (Svobodu pro Boží děti, později Citizen's Freedom Foundation) – pův. zaměřeno pouze na Boží děti, později kritika všech NNH
- 1974 - CAN (Cult Awareness Network) - 2 typy aktivit:
 - 1) mapování a upozorňování na nebezpečnost skupin
 - 2) aplikace reálných technik majících pomoci lidem se z těchto skupin dostat

Svatyně lidu (People 's Temple)

- baptistický pastor, „reverend“ Jim Jones
- směsice náboženského apokalyptismu, rasové integrace a sociálního radikalismu, myšlenka „revoluční sebevraždy“
- komunita Jonestown v jihoamerické Guayaně
- 18. 11. 1978 hromadná sebevražda 914 členů

Davidiáni (Branch Davidians)

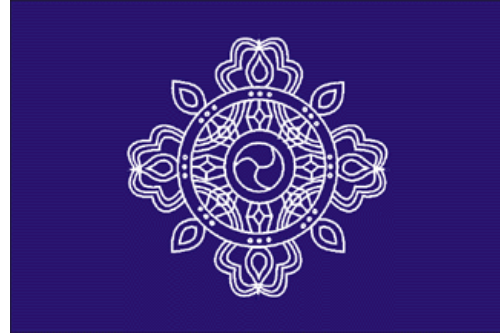
- radikální odnož adventistů
- Vernon Howell alias David Koresh
- ranč Mount Carmel (Apokalypsa) ve Waco – téměř dva měsíce obléhán FBI a Texaskou národní gardou
- útok a následný požár 19. 4. 1993 – 76 obětí

Sluneční chrám (The Order of the Solar Temple)

- 1984, zakl. Luc Jouret a Joseph di Mambo
- hlásí se k neotemplářské tradici
- v roce 1994 nalezeno 53 členů mrtvých - těla objevená v Kanadě a Švýcarsku byla uspořádána do kruhu

Óm šinri-kjó

- zakl. Šóka Asahara
- učení skupiny je značně eklektické – prvky z různých buddhistických tradic, původního japonského náboženství, hinduismu, křesťanské apokalyptiky či Nostradamova proroctví
- 20. března 1995 – sarinový útok v tokijském metru

Nebeská brána (Heaven's Gate)

- UFO-kult s prvky křesťanství
- zakl. Marshall Applewhite a Bonnie Nettlesová
- 22. 3. 1997 spáchali hromadnou sebevraždu v kalifornském Rancho San Fernando poblíž San Diega
- jako jedno z prvních náboženských hnutí začali využívat internet

David G. Bromley a Anson Shupe

- kniha *Noví strážci: deprogramátoři, antikultisté a nová náboženství* (1980) - v ideologii antikultovního hnutí existují 2 přístupy k NNH:
 - 1) náboženský – vedený z pohledu převládajícího náboženství, poukazuje na naprostou odlišnost nových hnutí od křesťanství
 - 2) sekulárně racionalistický - zdůrazňuje psychickou manipulaci a traumata členů, odmítá je pro jejich rozpor s některými principy moderní společnosti (svoboda, individualismus atd.), totalitní a destruktivní charakter kultů

- antikultovní hnutí v USA prošlo několika stádii:
 - 1) formativní stádium - s nástupem NNH na poč. 70. let – hl. deprogramátoři (T. Patrick)
 - 2) expanze – pol. 70. let – vzrůstá počet deprogramovaných
 - 3) konsolidace – konec 70. a poč. 80. let - vznik velkých celonárodních antikultovních organizací (AFF, CAN, CFF)
 - 4) vytváření institucionálních sítí – od pol. 80. let, profesionalizace

- podle Bromleyho obsahuje ideologie antikultovního hnutí následující prvky:
 - 1) historicky založené vysvětlení vzniku těchto rozvracejících sil
 - 2) popis zlých sil, které jsou schopny podkopat původní přirozený charakter jedince a přeměnit jej ve svůj protiklad
 - 3) označení anti-sociálních osob a skupin, které plánují a koordinují podvratné a rozvracečské aktivity
 - 4) na těchto základech pak antikultovní hnutí upozorňuje na nebezpečí pro okolní společnost a
 - 5) formuluje léčebný program, který má být dodržen, pokud chceme odvrátit katastrofu

Antikultovní hnutí a religionistika

- antikultovní hnutí jako předmět studia
- sekulárně-racionalistická antikultovní kritika se snaží sama sebe prezentovat jako vědecké studium
- argumentace AN:
- využívání strachu z neznámého
- neadekvátně spojuje některé rysy netradičních skupin
- odhlížení od souvislostí
- cíl: informovanost široké veřejnosti
- usilování o zobecnění
- iluzorní harmonizace obrazu světa

Situace v ČR

- před r. 1989:
 - státní dohled nad církvemi a náboženskými společnostmi a přísná cenzura
 - řada NNH existuje ilegálně:
 - 1) skupiny, které patří k NNH, ale které mají i u nás dlouhou tradici (Svědci Jehovovi, mormoni, letniční křesťané)
 - 2) skupiny, které u nás začaly působit během komunistického režimu díky kontaktům ze Západu (Haré Kršna)
- po r. 1989 nárůst zájmu o duchovní otázky
- po r. 1993 změna postoje – dostávají se k nám informace o NNH od antikult. hnutí ze Západu

Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů

- založ. v roce 1993
- Zdeněk Vojtíšek, Tomáš Novotný, Prokop Remeš, Ivan Odilo Štampach, Aleš Opatrný
- zpoč. vyhraněně opoziční stanoviska vůči působení NNH – klasická antikultovní schémata, zpochybňování relevance akademického přístupu k náboženským skupinám

Sdružení za náboženskou svobodu

- vznik v r. 1993
- Iva Mejstříková-Schmittová a Jaroslav Vokoun
- obrana NNH proti „sektobijcům“
- poukazování na nebezpečí cíleného manipulování veřejným míněním v neprospěch malých náboženských skupin a na nebezpečí jejich kriminalizace

Immanuelité

- vznik na zač. 90. let 20. stol.
- Jan Dietrich Dvorský alias Parsifal Immanuel
- inspirace Hnutím grálu

- další kauzy v ČR spojené s Hnutím grálu:
- Kuřimská kauza - týrání dvou chlapců odhalené v r. 2007
- pan Adam v Mikulově – obviněn ze zotročování několika žen

Mezinárodní organizace studující NNH

- **The International Study of Religion in Eastern and Central Europe Association (ISORECEA)** – od r. 1995
 - např. Eileen Barker – knihy: *New Religious Movements: A Practical Introduction*, *The Making of a Moonie: Choice or Brainwashing?*, založila také organizaci **INFORM**
- **Centre for Studies on New Religions (CESNUR)**
 - např. Massimo Introvigne

NNH a média

Jaký je obraz NNH v českých médiích?

- názvy vybraných novinových článků:
- „Sekty – nebezpečí č. 1“ (*Učitelské noviny* 1994)
- „Sekty – časovaná bomba“ (*Moravský demokratický deník* 1994)
- „Skutečné nebezpečí číhá především na mladé důvěřivce – tedy i děti“ (*Katka* 1997)
- „Na lovu evropských dušiček“ (*Svoboda* 1997)
- „Lovci duší“ (*Hospodářské noviny* 1996)
- „Sekty se valí do Čech“ (*Dobrý večerník* 1995)

Christopher Helland

- rozlišuje „religion-online“ a „online-religion“ podle záměru tvůrců konkrétních webových stránek a míry aktivní účasti návštěvníků:
 - 1) religion-online - internet jako nástroj používaný někým k prezentování náb. ostatním, kontrolované prostředí, komunikace způsobem „one-to-many“
 - 2) online-religion - internet jako otevřené a nehierarchizované prostředí, komunikace způsobem „many-to-many“

Patrick Maxwell

- 1) religion online - širší termín pro označení rozličných náboženských manifestací v kyberprostoru jako celku
- 2) online religion - osoby usilují o praktikování svého náboženství v kyberprostoru (online uctívání, online rituální představení, online modlitební setkání a online pohřební služby)

Lorne L. Dawson a Jenna Hennebry

- většina internet. stránek kopíruje ve vzhledu i v obsahu druh materiálu dostupný v jiných publikacích těchto skupin
- poskytují možnosti k navázání kontaktů pro obdržení dalších materiálů a přístupu ke kurzům, lekcím, dalším programům
- možnost navázání sociálních vztahů s dalšími členy náboženské skupiny i mimo kyberprostor
- vznik internetu významně pozměnil povahu náboženského verbování členů v současné společnosti

Děkuji za pozornost...

146878@mail.muni.cz